PROGRAM OCHRONY RUMIANKU POSPOLITEGO

Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich

Państwowy Instytut Badawczy

Poznań 16.06.2026

INSTYTUT WŁÓKIEN NATURALNYCH I ROŚLIN ZIELARSKICH PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Autorzy opracowania:

dr Katarzyna Wielgusz

dr Mateusz Szymańczyk

mgr inż. Jakub Postół

mgr Elżbieta Bilińska

Program opracowany w ramach realizacji zadania 1.6 Dotacji Celowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi: Aktualizacja i opracowanie programów integrowanej ochrony roślin, integrowanej produkcji roślin oraz poradników sygnalizatora dla wybranych roślin włóknistych i zielarskich

FAZY ROZWOJOWE RUMIANKU POSPOLITEGO

KLUCZ DO OKREŚLENIA GŁÓWNYCH FAZ ROZWOJOWYCH RUMIANKU POSPOLITEGO (*Matricaria chamomilla* L.)

1. Rumianek pospolity/lekarski (*Matricaria chamomilla* L.),

Gatunek PL	Nazwa naukowa	Kod EPPO	Uwagi
Rumianek pospolity / rumianek lekarski	Matricaria chamomilla L. (syn. Chamomilla recutita (L.) Rauschert; Matricaria recutita L.)	MATCH; grupa: 3CHMC	EPPO Global Database; gatunek uprawiany jako roślina zielarska, lecznicza i ozdobna; ujęty w grupie chamomille medicinal crops.

1.1. Metodyka

Fazy rozwojowe rumianku pospolitego / lekarskiego (*Matricaria chamomilla* L.; syn. *Chamomilla recutita* (L.) Rauschert; EPPO: MATCH; grupa EPPO: 3CHMC – chamomille medicinal crops) określano według standardowego klucza BBCH dla gatunków chwastów i roślin dwuliściennych, zgodnie z opracowaniem Hess et al. (1997) oraz monografią BBCH. Nie stosowano odrębnej skali gatunkowej dla rumianku. W opisach obserwacyjnych doprecyzowano znaczenie wybranych faz do morfologii gatunku, w szczególności do pojawiania się pąków/koszyczków kwiatowych, kwitnienia koszyczków oraz rozwoju i dojrzewania niełupek.

Tabela 1. Skala BBCH dla rumianku pospolitego (*Matricaria chamomilla* L)

BBCH	Stadium	Standardowy opis kodu	Interpretacja obserwacyjna dla *Matricaria chamomilla* L.
00	Kiełkowanie	Suche nasiono.	Materiał siewny przed imbibicją.
01		Początek imbibicji nasion.	Nasiona zaczynają pobierać wodę.
03		Imbibicja nasion zakończona.	Nasiona napęczniałe, przed widocznym korzonkiem.
05		Korzonek zarodkowy widoczny.	Początek kiełkowania sensu stricto.
06		Wydłużanie korzonka, tworzenie włośników i/lub korzeni bocznych.	Faza wczesnego rozwoju systemu korzeniowego.
07		D: hipokotyl z liścieniami lub pęd przebija okrywę nasienną.	Siewka wydostaje się z nasiona.
08		D: hipokotyl z liścieniami lub pęd rośnie ku powierzchni gleby.	Faza przedwschodowa.
09		D/M: wschody; liścienie przebijają powierzchnię gleby.	Widoczne wschody rumianku.
10	Rozwój liści	D: liścienie całkowicie rozwinięte.	Liścienie rozłożone; początek fazy siewki.
11		Pierwszy liść właściwy, para liści lub okółek rozwinięty.	Pierwszy liść właściwy rumianku rozwinięty.
12		Dwa liście właściwe, pary liści lub okółki rozwinięte.	Dwa liście właściwe rozwinięte.
13		Trzy liście właściwe, pary liści lub okółki rozwinięte.	Trzy liście właściwe rozwinięte.
1.		Stadia ciągłe do BBCH 19.	Kolejne liście właściwe opisywać konsekwentnie wg liczby liści.
19		Dziewięć lub więcej liści właściwych, par liści lub okółków rozwiniętych.	Dobrze rozwinięta faza wegetatywna/rozeta.
21	Pędy boczne	Pierwszy pęd boczny widoczny.	Początek rozgałęziania rośliny.
22		Dwa pędy boczne widoczne.	Dwa rozgałęzienia widoczne.
23		Trzy pędy boczne widoczne.	Trzy rozgałęzienia widoczne.

BBCH	Stadium	Standardowy opis kodu	Interpretacja obserwacyjna dla *Matricaria chamomilla* L.
2.		Stadia ciągłe do BBCH 29.	Dalszy rozwój rozgałęzień.
29		Dziewięć lub więcej pędów bocznych widocznych.	Roślina silnie rozgałęziona.
30	Wydłużanie pędu	Początek wydłużania pędu.	Przejście z fazy rozety do wzrostu pędowego.
31		Jedno widocznie wydłużone międzywęźle.	Pierwsze międzywęźle pędu głównego widoczne.
32		Dwa widocznie wydłużone międzywęźla.	Dwa międzywęźla widoczne.
33		Trzy widocznie wydłużone międzywęźla.	Trzy międzywęźla widoczne.
3.		Stadia ciągłe do BBCH 39.	Dalsze wydłużanie pędu głównego.
39		Dziewięć lub więcej widocznie wydłużonych międzywęźli.	Pęd główny silnie wydłużony.
51	Pojawianie się kwiatostanu	Kwiatostan lub pąki kwiatowe widoczne.	Pierwsze pąki/koszyczki kwiatowe widoczne.
55		Pierwsze pojedyncze kwiaty widoczne, nadal zamknięte.	Pierwsze koszyczki/pąki dobrze widoczne, ale jeszcze zamknięte.
59		Pierwsze płatki widoczne u form płatkowych.	Widoczne pierwsze białe kwiaty języczkowate; koszyczki przed pełnym otwarciem.
60	Kwitnienie	Pierwsze kwiaty otwarte, sporadycznie.	Pierwsze otwarte koszyczki.
61		Początek kwitnienia: 10% kwiatów otwartych.	Około 10% koszyczków otwartych.
63		30% kwiatów otwartych.	Około 30% koszyczków otwartych.
65		Pełnia kwitnienia: 50% kwiatów otwartych, pierwsze płatki mogą opadać.	Około 50% koszyczków otwartych; kluczowa faza oceny surowca kwiatowego.
67		Kwitnienie końcowe: większość płatków opadła lub zaschła.	Większość koszyczków przekwita; część kwiatów języczkowatych zasycha lub opada.
69		Koniec kwitnienia: widoczne zawiązywanie owoców.	Kwitnienie zasadniczo zakończone, widoczny rozwój niełupek.
71	Rozwój owoców	Owoce zaczynają się rozwijać.	Niełupki zaczynają się rozwijać w przekwitłych koszyczkach.
79		Prawie wszystkie owoce osiągnęły końcową wielkość typową dla gatunku i stanowiska.	Niełupki w większości koszyczków osiągnęły typowy rozmiar.
81	Dojrzewanie owoców i nasion	Początek dojrzewania lub przebarwiania owoców.	Początek dojrzewania niełupek; koszyczki zaczynają zasychać.
89		Pełna dojrzałość.	Niełupki dojrzałe; koszyczki suche.
97	Starzenie / spoczynek	Koniec opadania liści; rośliny lub części nadziemne martwe albo w spoczynku.	Roślina zaschnięta, koniec wegetacji.

Literatura i źródła

- EPPO Reporting Service. BBCH Growth Stage Keys. https://gd.eppo.int/reporting/article-3567
- Meier U. (ed.) 2001. Growth stages of mono- and dicotyledonous plants. BBCH Monograph. 2nd edition. Federal Biological Research Centre for Agriculture and Forestry.
- EPPO Global Database. Matricaria chamomilla (MATCH). https://gd.eppo.int/taxon/MATCH
- EPPO Global Database. chamomille medicinal crops (3CHMC). https://gd.eppo.int/taxon/3CHMC
- Hess M., Barralis G., Bleiholder H., Buhr L., Eggers T., Hack H., Stauss R. 1997. Use of the extended BBCH-scale - general for the description of the growth stages of mono- and dicotyledonous weed species. Weed Research 37:433-441.

Komentarz: **Program integrowanej ochrony rumianku pospolitego przed chwastami, chorobami i szkodnikami został przygotowany na podstawie rejestru środków ochrony roślin MRiRW opublikowanego w czerwcu 2026 roku. Wszystkie środki należy używać zgodnie z etykietą stosowania środka ochrony roślin**

Uwaga: środki, mające w etykiecie zapis „**stosowanie środka ochrony roślin w uprawach i zastosowaniach małoobszarowych**" umożliwiają zwalczanie agrofagów (patogeny, szkodniki, chwasty) na warzywach, jednak odpowiedzialność za skuteczność działania i fitotoksyczność takich środków ochrony roślin ponosi wyłącznie ich użytkownik. **Wszystkie środki zalecane do stosowania w uprawie rumianku pospolitego mają zapis – do stosowania w uprawie małoobszarowej.**

Obowiązkiem każdego użytkownika środka ochrony roślin jest zapoznanie się z treścią etykiety, zamieszczonej na danym produkcie

Etykiety-instrukcje stosowania środków ochrony roślin, wymienionych w niniejszym programie, można znaleźć na stronie internetowej MRiRW: **https://www.gov.pl/rolnictwo/etykiety-srodkow-ochrony-roslin**

WSTĘP

Rumianek pospolity jest gatunkiem jednorocznym, charakteryzującym się silnie rozgałęzioną łodygą. Liście są dwu- lub trzykrotnie pierzastodzielne. Kwiatostan ma postać koszyczka, którego zewnętrzną część tworzą białe kwiaty języczkowe, natomiast część wewnętrzną – żółte kwiaty rurkowe. Cechą diagnostyczną gatunku jest stożkowato ukształtowane, wyraźnie wypukłe i wewnątrz puste dno kwiatowe. Koszyczki kwiatowe zebrane są w wiechowate zespoły kwiatostanowe. Owoc stanowi drobna, podłużna niełupka o szarobrunatnym zabarwieniu.
Gatunek ten występuje głównie w strefie klimatu umiarkowanego. Najkorzystniejsze warunki wzrostu zapewniają stanowiska ciepłe i dobrze nasłonecznione, zwłaszcza o ekspozycji południowej. Do uprawy rumianku szczególnie przydatne są gleby piaszczyste rozwinięte na podłożu wapiennym oraz lekkie gleby brunatne.
Technologia przygotowania gleby pod uprawę zależy od terminu zakładania plantacji oraz rodzaju przedplonu. Należy wykonać zabiegi agrotechniczne: orkę, bronowanie, kultywatorowanie i wałowanie. Rumianek uprawiany jest najczęściej z siewu bezpośredniego do gruntu. Nasiona wymagają dostępu światła oraz wysokiej wilgotności podłoża, co warunkuje prawidłowy przebieg procesu kiełkowania. Siew w rzędach, co 40 cm. Wschody, w zależności od odmiany od ok. 1 – 3 tygodni. Optymalny termin siewu przypada na drugą połowę września, ewentualnie pod grudę (koniecznie przed mrozami i opadami śniegu).

Nie należy uprawiać rumianku bezpośrednio po oborniku. Gleby uboższe wymagają nawożenia mineralnego. Dla przeciętnych warunków zaleca się następujące dawki poszczególnych składników pokarmowych: 40-50kg N/ha, 50-60kg P_2O_5/ha. 80-100 kg K_2O/ha.

W początkowym okresie wegetacji plantacja rumianku wymaga systematycznego odchwaszczania i spulchniania międzyrzędzi. Pierwsze zabiegi wykonuje się przed zimą, a następnie wczesną wiosną z wykorzystaniem pielników. Należy bezwzględnie usuwać chwasty tj. rumiany, maruna bezwonna, rumianek bezpromykowy.

W Polsce dostępne są zarówno odmiany diploidalne, jak i tetraploidalne rumianku pospolitego. Do odmian diploidalnych należą ‘Mastar’ i ‘Promyk’, natomiast do tetraploidalnych – ‘Dukat’ i ‘Złoty Łan’, wyhodowane w Instytucie Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich – Państwowym Instytucie Badawczym, oraz ‘Tonia’, wyhodowana w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Surowcem zielarskim rumianku pospolitego są koszyczki kwiatowe (*Chamomillae anthodium*, syn. *Chamomillae flos*), zbierane na początku kwitnienia i suszone w temperaturze nieprzekraczającej 35°C. O wartości leczniczej surowca decyduje obecność licznych substancji biologicznie czynnych, przede wszystkim olejku eterycznego, którego zawartość może dochodzić do 3%. Głównymi składnikami olejku są chamazulen oraz α-bisabolol i jego pochodne. Ponadto koszyczki kwiatowe zawierają flawonoidy, kumaryny, śluzy, karotenoidy oraz sole mineralne.

CHOROBY								
Choroba / czynnik sprawczy	**Niechemiczne metody ochrony**	**Środek ochrony roślin**	**Substancja czynna, zawartość**	**Mechanizm działania substancji aktywnej**	**Dawka w kg (l)/ha lub stężenie %**	**Maksymalna liczba zabiegów /minimalny odstęp między zabiegami**	**Karencja**	**Dodatkowa informacja o stosowaniu środka/zabiegach**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
Mączniak prawdziwy	Stosowanie materiału rozmnożeniowego dobrej jakości. Odpowiednia agrotechnika – właściwa rozstawa międzyrzędzi, zachowanie właściwej wilgotności podłoża.	Siarkol 80 WP Siarkol Extra 80 WP	siarka - 80 %	Fungicyd - w formie proszku do sporządzania zawiesiny wodnej o działaniu kontaktowym, do stosowania zapobiegawczego.	Maksymalna / zalecana dawka środka dla jednorazowego zastosowania: 3,0 kg/ha.	3 zabiegi, odstęp pomiędzy zabiegami: co najmniej 10-14 dni.	**7**	Zalecana ilość wody: 600 l/ha. Zalecane opryskiwania: drobnokropliste. Środek stosować zapobiegawczo lub z chwilą pojawienia się pierwszych objawów choroby

SZKODNIKI								
Organizm szkodliwy	**Niechemiczne metody ochrony**	**Środek ochrony roślin**	**Substancja czynna, zawartość**	**Działanie na roślinie i w stosunku do agrofaga**	**Dawka w kg (l)/ha lub stężenie %**	**Maksymalna liczba zabiegów /minimalny odstęp między zabiegami**	**Karencja [dni]**	**Dodatkowa informacja o stosowaniu środka /zabiegach**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
Mszyce, płeszka rumiankowca, chowacz rumiankowca	Zabiegi profilaktyczne: płodozmian, wykonywanie wszystkich zabiegów agrotechnicznych, stosowanie zalecanych norm wysiewu – właściwe zagęszczenie roślin, należy zadbać o jak najlepsze warunki rozwoju dla naturalnych wrogów tych szkodników np. larwy i chrząszcze biedronek, złooki, larwy much bzygowatych (zakładanie zadrzewień śródpolnych), wysiewanie obok uprawy głównej gatunków produkujących dużą ilość nektaru i pyłku, które przyciągają pożyteczne owady i inne	Brak zarejestrowanych pestycydów w ochronie prawoślazu						

CHWASTY								
Zwalczane chwasty	**Niechemiczne metody ochrony**	**Środek ochrony roślin**	**Substancja czynna, zawartość**	**Działanie na roślinie i w stosunku do agrofaga**	**Dawka w kg (l)/ha lub stężenie %**	**Maksymalna liczba zabiegów /minimalny odstęp między zabiegami**	**Karencja**	**Dodatkowa informacja o stosowaniu środka /zabiegach**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
Chwasty jedno i dwuliścienne	Mechaniczna ochrona, utrzymywanie gleby w wysokiej kulturze	Aquatoro Aquatos Stomp Aqua 455 CS Symmach 455 CS Uni Aqua 455 CS	pendimetalina - 455 g	HERBICYD selektywny o działaniu układowym stosowany doglebowo, w formie zawiesiny kapsuł w cieczy przeznaczonej do rozcieńczania wodą.	Maksymalna / zalecana dawka dla jednorazowego zastosowania: 2,6 l/ha.	1	60	środek stosować po wschodach do fazy tworzenia rozety (BBCH 23)